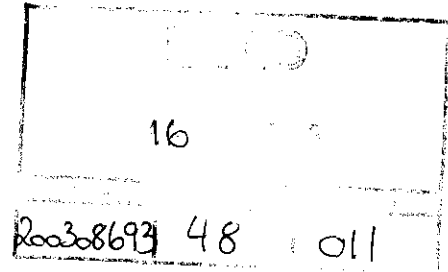

UFD
8119 Dep
0032 Oslo

Vår sak nr: 410/05 BA

Arkivnr: 011/711

Deres ref:

Dato: 15.03.2005

HØRING BIBSYS FRAMTIDIG ORGANISERING

NTL har fått saken til høring. Den er sendt til alle våre organisasjonsledd innenfor universitets- og høyskolesektoren og gitt en grundig behandling. Vedlagt følger forbundets uttalelse i saken.

2. Evaluering av BIBSYS

Utvalget viser gjennom hele innstillingen til en ekstern evaluering og en intern evaluering. Den eksterne evalueringen er basert på tre møter med representanter fra medlemsinstitusjoner i BIBSYS, hvor deler av utvalget deltok. Det informeres ikke noe om hvilke personer som deltok på disse møtene. Det er helt umulig å ta stilling til hvor representative disse møtene har vært for sektoren når slik informasjon mangler. Når det under pkt. 4, Evaluering av BIBSYS, første avsnitt f.eks. står: "Til de to øvrige møtene var Nasjonalbiblioteket, universitetene og et representativt utvalg fra høyskolesektoren og andre BIBSYS - institusjoner invitert." ,så er det helt nødvendig å vite hvor mange som møtte og hvem de var. Det er høyst uvanlig kun å vise til hvilke institusjoner som er invitert til å evaluere og ikke til de som faktisk er med på selve evalueringen.

Den interne evalueringen, egevalueringen, burde ligge ved innstillingen som vedlegg. På forespørsel til ass.dir. i BIBSYS, Rune Brandshaug 16. februar 2005, ble oversending av Egevalueringen nektet med den begrunnelse at dette var et internt arbeidsdokument. Henvendelse pr e-post til utvalgets leder, bibliotekdirektør Jan Erik Røed, er etter to uker ennå ikke besvart.

Når det i pkt. 4.3 hevdes at: "Egevalueringen og den eksterne evalueringen avdekker at det er bred enighet om at en slik integrasjon og økt bruk av åpne eller kommersielle produkter er hensiktsmessig" så er det umulig for NTL å etterprøve dette.

3. BIBSYS

3.1 Programsystemet

Kjernen i BIBSYSs programsystem har vært gradvis utbygget siden starten på 70-tallet. Stadig påbygging av ny funksjonalitet og flikking på gamle rutiner har etter hvert gjort programsystemet uoversiktlig og tungdrevet.

Brukerne merker dette på den måten at selv enkle endringsforslag er svært vanskelig å få gjennomført fordi det krever mye arbeid å sikre at en endring ikke får utilsiktede konsekvenser i andre deler av programsystemet. Et eksempel på dette er at det tok 3-5 år fra brukerne foreslo at purringer og hentebeskjeder skulle kunne sendes som e-post til BIBSYS implementerte dette.

Norsk
Tjenestemannslag

Møllergata 10
0179 Oslo

Telefon 23 06 15 99
Faks 23 06 15 55

post@ntl.no
www.ntl.no

Org.nr. NO 971043059
Bankgiro 9001.07.09996

Brukergrensesnittet for bibliotekpersonalet har alvorlige mangler, noen stikkord her: det mangler angremuligheter og sesjonshistorikk (a la Tilbake/ Fram- knappene i nettlesere) og effektiv funksjonalitet ved registrering av data som skal autoriseres.

Basisprogramvaren bør skiftes ut med programvare som er bygd på mer moderne programmeringsprinsipper.

3.2 MARC-format

Et problem i denne situasjonen er at programsystemet er bygd rundt et MARC- format som ikke er standard. BIBSYS-MARC er logisk og fornuftig med sin lenkelogikk, men det samsvarer ikke med internasjonale standarder på området. Dermed blir det vanskelig og dyrt å erstatte dagens system med et kommersielt.

Den eneste farbare vei er at BIBSYS konverterer dataene til et standard format (NORMARC, MARC21). Dette vil komme utskifting av programvaren til gode både i form av forenkling og pris. Det vil også lette gjenbruk av data på nasjonal og internasjonal basis.

3.3 Bibliotekfaglig medvirkning

Som innstillingen påpeker er det ingen tvil om at basissystemet trenger nytt brukergrensesnitt og bedre funksjonalitet. Siden BIBSYS ikke har den bibliotekfaglige kompetansen som er nødvendig, er det viktig at deltakerbibliotekene er sikret en plass i dette arbeidet.

I dag er det referansegruppene som sikrer denne kompetansen. Man kan si mye om referansegruppene, men de reflekterer i det minste brukernes ønsker om endringer. Et problem her har vært at gruppenes prioriteringer ofte ikke blir tatt hensyn til av BIBSYS. Et eksempel er et forslag om å få ulike identifikasjonsnummer skrevet i strekkode på fjernlånsbestillinger. Dette ville effektivisere det praktiske arbeidet med fjernlånet. Forslaget har i tre år vært prioritert høyt av referansegruppa uten at noe har blitt gjort.

Manglende gjennomføring av gode forslag fører ofte til at løsninger gror opp nedenfra, på siden av BIBSYS (f.eks. strekkodeprogrammet fra UBIT).

Referansegruppene har vært meget nyttige for BIBSYS når større endringer skulle gjennomføres. De har da nærmest fungert som prosjektgrupper med sin bibliotekfaglige og praktiske innsikt i arbeidet i bibliotekene.

Utvalget foreslår nå referansegruppene nedlagt. I stedet skal det opprettes tidsbegrensede prosjektgrupper for ulike innsatsområder, sammensatt av personer som oppnevnes av bibliotekene og fra BIBSYS. Dette ivaretar bare én side av gruppenes funksjon.

Vi ønsker at det stadig vil være mulig med endringer av programmene også utenfor disse innsatsområdene. Det har i alle år vist seg at de ulike programmene stadig må endres, både fordi feil oppdages og fordi bibliotekene har ønsket det. Denne muligheten må ivaretas og også her er det nødvendig med bibliotekfaglig kompetanse. Tidsbegrensede prosjektgrupper er ikke egnet i denne sammenhengen.

4. Utviklingstrekk

Kapittel 2 -- Endrede rammebetingelser og utviklingstrekk -- er svært kortfattet og gir et sterkt fortegnet bilde av virkeligheten. Dette gjelder særlig kapittel 2.2 -- Nye utfordringer for bibliotekene. Fortegnelsen ligger først og fremst i det som ikke står i dette kapittelet.

Fag- og forskningsbibliotekene står nå i en situasjon hvor det "tradisjonelle biblioteket" med ansatte bibliotekarer, katalogisering, informasjons- og skranketjeneste, innlån og utlån, ikke minst bøker og tidsskrifter (også i papirform) finnes i fullt monn samtidig som det skjer en utvikling på den digitale siden. I enkelte fag er det fysiske biblioteket med historiske samlinger som forskerne er best tjent med, i andre ligger hovedinteressen på å få rask online tilgang til konferanser og tidsskriftartikler. Andre igjen vil ha behov som i ulik grad kombinerer de to formene. Utfordringen nå er å ta vare på denne dualiteten.

Fagene er forskjellige og de utvikler seg forskjellig på disse områdene. Det utgis bøker som aldri før innenfor de fleste fag. I svært mange år framover vil "det tradisjonelle biblioteket" bestå som en like viktig ressurs og redskap for forskere og studenter ved universitetene og høgskolene som de digitale hjelpemidlene.

Innenfor et fag som f. eks. Astrofysikk ved UiO kjemper de ansatte forskerne for å beholde hele instituttbiblioteket med gamle bøker, nye bøker, trykte tidsskrifter, oppslagsverk av alle slag, selv om de tilhører en brukergruppe som det blir hevdet "finner alt på nettet i de elektroniske tidsskriftene". De kjemper for å beholde et allsidig og godt fungerende bibliotek som de har i dag.

Det er vanskelig å se at humaniora forskningen ved UiO skulle score så høyt på internasjonale rangeringer uten et godt humaniora bibliotek med store historiske, fysiske samlinger.

Det er derfor kortsiktig, overflatisk og direkte uansvarlig å framstille bibliotektilbudet i framtida slik det gjøres i pkt. 2.2 første avsnitt: "Bibliotektilbudet vil i økende grad bli presentert på den enkeltes arbeidsplass (PC) som følge av overgang fra trykte til elektroniske kilder. Behovet for nærbibliotek for institusjonenes ansatte vil derfor bli redusert".

Den siste påstanden er ikke i samsvar virkeligheten. Etter kvalitetsreformen har tilstrømningen til bibliotekene – også nærbibliotekene, økt.

Vi må påpeke en viss logisk brist i på den ene siden å framstille det framtidige bibliotektilbudet som et tilbud på PCen ved den enkelte forskers eller students arbeidsplass og på den andre siden framstå som et strategisk verktøy for institusjonen, en konkurransefaktor i kampen om nye studenter og en synlig del av profileringen utad slik det står beskrevet i nest siste avsnitt på side 12.

5. BIBSYSs nasjonale stilling

Med den nasjonale stilling og funksjon BIBSYS etter hvert har fått, forundrer det oss at utvalget ikke har trukket inn Nasjonalbibliotekets systemer og prosjektet Norsk digitalt bibliotek som naturlige komponenter når BIBSYS sin framtid skal vurderes.

BIBSYS er et ledd i produksjonen av Norsk bokfortegnelse. BIBSYS er også Nasjonalbibliotekets katalogsystem, sentral i pliktavleveringsfunksjonen og for depotbiblioteket. Dette er tunge nasjonale funksjoner.

Systemene for drift av nasjonalbibliografiene (Norbok, Norart m.fl.) og samkatalogene for bøker og tidsskrifter er delvis like gamle som BIBSYS og trenger også sår til utskifting.

Dette er en situasjon som bør utnyttes. En samling av systemene under nasjonalbibliotekparaplyen vil i en slik situasjon sannsynligvis gi en synergieffekt til beste for hele bibliotekvesenet som også vil tjene prosjektet "Norsk digitalt bibliotek".

Det er et alternativ at BIBSYS legges inn under Nasjonalbiblioteket som en egen seksjon lokalisert i Trondheim. Uansett er det svært viktig å beholde det kombinerte bibliotek- og IT-faglige miljøet som fins i BIBSYS.

6. Eier- og styringsform

Argumentene i innstillingen for å omdanne BIBSYS til et selvstendig rettssubjekt er stort sett forretningsmessige og ledelsesrelaterte. Argumentene er ikke bibliotekfaglige, eller universitets- eller høgskolepolitiske. Innstillingen dokumenterer ikke på noen måte nødvendigheten av en såpass dramatisk omlegging. De svakhetene som BIBSYS har i dag vil kunne tas tak i og rettes opp uten at institusjonen behøver å endre tilknytningsform til staten.

Universitets- og høgskoleloven slår fast at universitetene og høgskolene skal forbli forvaltningsorganer. Dersom bibliotekene, inkludert BIBSYS, i U/H-sektoren skal forbli en del en disse institusjonenes kjerneaktivitet bør de forbli forvaltningsorganer ellers vil de lett kunne bli plassert i den såkalte randsonen.

Trenden i Europa i dag er at institusjoner knyttet til undervisning og forskning går vekk fra fristilling og omdanning til selvstendige rettssubjekter. Erfaringene med fristilling er demokratisk underskudd, ingen politisk kontroll fordi politikerne abdiserer, institusjonene lukkes, teknokratiet overtar, fagforeningene svekkes, ansattes rettigheter endres i negativ retning. Byråkratiet øker på grunn av alle kontroll- og rapporteringsrutinene. Omstilling og effektivisering blir en prosess som foregår kontinuerlig.

Innstillingen preges av en etter vår mening overdreven tro på at BIBSYS skal få mer penger, få bedre råd, som fristilt aksjeselskap. Det er riktig at det er mulig å ta opp lån, men det er også mulig å gå konkurs. Arbeidsforskningsinstituttet ble 1. juli 2002 omgjort fra forvaltningsorgan til statlig aksjeselskap. Lavere basisbevilgning var det første som skjedde med den institusjonen.

Konklusjon: NTL er i mot forslaget om å omdanne BIBSYS til et statsaksjeselskap enten BIBSYS fortsetter som en del av NTNU eller BIBSYS legges inn under Nasjonalbiblioteket som egen seksjon.

Med hilsen
NORSK TJENESTEMANNSLAG

Tor-Arne Solbakken
1. nestleder

Berit Asker